

Fredrik S. Heffermehl, cand. jur.
Ærespresident i Norges Fredsråd
International Peace Bureau, ex Vice President
Stensgaten 24 B, N-0358 Oslo, Norway
Tel: +47 917 44 783 - fredpax@online.no
<http://www.nobelwill.org>

Oslo, 6. september 2012

Stortinget, ved presidenten Dag Terje Andersen,
0026 Oslo

SVENSK STIFTELSESTILSYN: NØDVENDING Å UTREDE NOBELS FREDSVISJON

I hele fem år har jeg i artikler, brev og bøker oppfordret Nobelkomiteen og Stortinget til å sette seg inn i og følge det mandatet Nobel ga Norge til å utdele hans pris "for fredsforskjempere." Det svenske stiftelsestilsynet (Länsstyrelsen) har nå i beslutning 21. mars 2012 bekreftet mitt syn på hvordan testamentet må leses og krevd tiltak for å verne de formål Nobel ville støtte.

Med dette vil jeg forvisse meg om at Stortinget er kjent med vedtaket, spesielt den utfyllende forklaring Länsstyrelsen har gitt, og bekreftet skriftlig 26.3 (se: nobelwill.org). Stortinget bør nå sørge for en faglig troverdig utredning av sitt mandat fra Nobel, herunder se på hvor godt mandatet har vært oppfylt hittil, hvorvidt Norges Storting fortsatt bør/kan være eksekutor for et privat testament, og vurdere retningslinjer for å sikre etterlevelse av Nobels formål i fremtiden.

Den norske forvaltningen har lenge bygd på en grunnleggende misforståelse, Stortinget skal ikke utdele sin egen pris for "fred," men "priset för fredsföraktare" – i den mening Nobel selv la i uttrykket da han brukte det i testamentet for å betegne de mottakerne han hadde i tankene. Styret i Nobelstiftelsen har, sier Länsstyrelsen, det overordnede ansvar for å sikre lovligheten og må nekte å utbetale priser til mottakere som ikke er innenfor Nobelstiftelsens vedtekter og testamentet hvor Nobel klart og i detalj forklarte hvilken type fredsforskjempere han siktet til.

Det er gått fem år siden jeg gjenoppdaget Nobel og hans idé med prisen og publiserte mine funn i artikler og bøker, som i oppdaterte og utvidete utgaver er/blir utgitt på 7-8 språk. Fortsatt har ingen argumentert mot de springende punkter i min kritikk og at det som skal tilgodeses er det aktive arbeid for reell, stabil og varig fred gjennom å redusere det militæres rolle i internasjonal politikk. Nobel ville støtte arbeidet for å utbygge folkerett og internasjonale organisasjoner og utvikle tillit og samarbeid til et punkt hvor global nedrustning blir mulig. Det er tale om et kulturelt sprang, om å realisere rettsorden og sivilisasjon på globalt nivå. Ingen reform kunne bety mer for sikkerhet og velferd for alle verdens borgere. På Nobels tid var Stortinget ledende i verden i å fremme slike ideer og derfor betrodde han prisen til Norge.

Teknologen Nobel hadde fantasi til å innse hvor livsfarlig kapprustningen ville bli. I stedet for den konvensjonelle tro på at man får fred ved å forberede krig, ville han endre historiens løp. Det å ta motoren ut av krigsmaskineriet er i dag, mer enn på Nobels tid, påtrengende for vår overlevelse, men i hele fem år har jeg ikke registrert noen interesse for Nobel. Uten å motsi de fremførte bevisene har komiteen fortsatt med å ikke ta hensyn til Nobels spesifikke fredsvision.

Verden trenger et så bredt fredsarbeid som mulig, på flest mulig områder. Men Stortings "brede fredsbegrep" utvanner og undergraver Nobels pris, som var rettet presist mot ondets

rot, mot krigens infrastruktur. Det er derfor jeg innstendig ber om at testamentet respekteres.

I sitt vedtak 21. mars forutsetter det svenska stiftelsestilsynet at Nobelstiftelsens styre vil treffen en rekke tiltak for å sikre etterlevelse av ”testamentets ändamålsbeskrivelse,” både å utrede hva Nobel ville og å utforme retningslinjer og rutiner for å sikre etterlevelse i praksis. Länsstyrelsens forutsetter i sitt ”Beslut” at prisutdelerne:

..... målmedvetet arbetar med och förbättrar bland annat ändamålsuppfyllelsen. I detta bör ingå att de olika ändamålsföreskrifterna analyseras och tolkas så att kriterier och bedömningsgrunder kan utvecklas till stöd i den praktiska tillämpningen av föreskrifterna. Utan sådan fokus riskerar ändamålsuppfyllelsen att bli godtycklig och i det längre perspektivet avvika från vad som varit stiftarens avsikt med ändamålsföreskriften.

Tiltak som her beskrevet – ifølge tilsynet nødvendige for å unngå avvik fra formålet – har nå manglet i 111 år. Følgen av det er omfattende avvik, presis som tilsynet frykter. Mine utredninger er basert på grunnregelen om hvordan testamenter skal leses, nemlig at oppgaven er å fastslå testators hensikt, det han ”meinte” (arveloven, §61) I min svenske bok (Leopard 2011: ”Nobels fredspris. Visionen som försann” s. 229-30) har jeg påvist hvor uttrykkene Nobel brukte i testamentet må ha kommet fra, altså det ultimate bevis for hva Nobels hensikt var.

Respekt for mandatet vil fortsatt tillate et meget bredt spekter av vinnere, kravet er bare at komiteen lojalt støtter Nobels idé og i sine begrunnelser viser hvordan utpekte vinnere har arbeidet aktivt og målbevisst for å bidra til å realisere visjonen om en våpenfri verden. Få av medlemmene i den nå sittende komité har vist et engasjement for fred og nedrustning og Länsstyrelsen ser for seg at Nobelstiftelsen må be Stortinget foreta en utskifting.

Stortinget har imidlertid selv et ansvar etter loven og bør sette i gang sin egen utredning uten å avvente de utspill Nobelstiftelsens styre er pålagt for å sikre oppfyllelse av Nobels intensjoner. Jeg håper Stortinget vil respektere gjeldende lov og ikke vil fortsette å krenke Nobels formål og militærmotstandernes legitime rett etter Nobels testament. Fredsprisens formål er å avløse den rådende sikkerhetspolitikken basert på militære midler med en konstruktiv, global fredspolitikk.

Med hilsen,

Fredrik S. Heffermehl

Gjenpart:
Partigruppene, Stortinget
Nobelstiftelsens styre, Stockholm
Den norske Nobelkomité, Oslo

Vedlegg: De vedtak og dokumenter det vises til fins på <http://www.nobelwill.org>